

DZIENNIK WILEŃSKI

Redakcja i Administracja: Dominikańska Nr. 4.

Redakcja otwarta od godz. 2—4 po poł.

Administracja otwarta codziennie od g. 10 do 6 wiecz., w niedziele od 1—2.

CENNIK SUBSKRYPCYJNY: Rocznie — 30 mk., półrocznie — 15 mk., kwartalnie — 7 mk. 50 fen., miesięcznie — 2 mk. 50 fen. łączna z przesyłką pocztową i odpowiadaniem do domu.

GENY OGŁOSZENIA: Na 4-ej str. za wiersz petitiowy — 40 fen., nekrologi wiersz — 60 fen. Ogłoszenia przyjmuje Administracja „Dziennika Wileńskiego” do g. 4 po poł. Po godz. 4 nekrologi i inne niecierpiące zwłoki zawiadomienia przyjmuje drukarnia ks. A. Rutkowskiego, Królowa (Botanicka) 24 1

Numer pojedynczy 7 kop. = 14 fen.

Gazeta wychodzi codziennie — z wyjątkiem dni poświęconych.

S. P.

JAN PTAK,

po krótkich i ciężkich cierpieniach, opatrzony Św. Sakramentami, zmarł 20 listopada 1918 r., w wieku lat 52. Pochowany w grobach rodzinnych na Rosie. O czym zawiadamiają swoją matkę, wszystkich krewnych i znajomych w głębokim smutku pogrążone Dzieci.

W bólach Polska się rodzi.

W bólach Polska się rodzi...

Niepokoje niejednego z nas przemijają, wiążąc nadchodzące z Warszawy, Lublina, Krakowa o rozłamie w rządzie, o walkach partyjnych. Jest to oczywiście objaw nieporządku, bolesny, nie należy jednak zbyt pesymistycznie zapatrywać się na sprawę, nie należy wątpić o żywotności i dobrym geniuszu narodu, nie należy w sądach być zbyt surowym.

W chwili, kiedy Polska, niby wyspa otoczona jest rozruchanym oceanem rewolucji, anarchji i przewrotów, od wschodu ma zbolszewiczącą Rosję, od południa rozpadającą się Austrię, od zachodu Niemcy, przechodzące jedno z najcięższych w swych dziejach przesileni — trudno, aby Polska, nie nformowana jeszcze, po stu kilkadziesiąt latami niewoli, wyłoniła się z tego pięknego jak bryła kararyjskiego marmuru — jednolitą i bez szkazy.

Inaczej bowiem przedstawiają się dzieje narodu w oderwaniu, inaczej na tle dziejów powszechnych. Dużo zarzutów czyni historia Polsce wieku osiemnastego, po większej części zarzuty te są słuszne, jeżeli jednak porównamy obraz ówczesnych Niemiec, podzielonych na niezliczoną ilość księstw, gdzie ssmowładni królikowie sprzedawali swych poddanych do rąk cudzoziemskich, a rozpustne faworyty igrały z losami milionów, jeżeli porównamy życie na dworze Ludwików, które doprowadziło do najstraszniejszej w dziejach rewolucji, przysnąć musimy, że nasze wady, nasze słabości były słabym tylko odbiciem tego, co się działo gdzieś indziej. Nadto potrafiła Polska okupić swe winy czynem wiekopomnym, jakim była konstytucja 3-go maja. Że zaś upadła — było to netylko skutkiem własnych jej win, ale przede wszystkim wyjątkowo niepomyślnych warunków zewnętrznych.

Dziś warunki te uległy chwilowo zmianie na naszą korzyść — czy jednak na długo? Dla tego nie wpadając w zbyt pesymizm, nie sądząc siebie zbyt ostro, musimy jednak wiele od siebie wymagać, więcej niż jakikolwiek inny naród, abyśmy mądrze skorzystali z pomyślnego momentu dziejowego i nie opuścili go, bo gdy raz minie — już się więcej nie powtórzy.

W tym celu potrzebna nam przede wszystkim jedność, potrzebna silna, jednolita władza. Telegram donosi nam o powrocie Piłsudskiego... być może zdoła on zagarnąć cugle władzy? Zbyt daleko dotychczas stojemy od tych spraw, abyśmy sobie mogli jasno wyrobić na nie poglądy. Piłsudskiego uznaliśmy niedługo jako bardzo skrajnego lewicowca, so oczywiście nie całkiem mogło mu jednak sympatje sfer umiarkowanych — a jednak w imię solidarności narodowej poddamy się dyktaturze jego bez protestu i szemrania, ponieważ zdołał

posiąść zaufanie i miłość warstw bardzo szerokich, ponieważ wykazał hart i energję niepospolitą, ponieważ — co najważniejsza — dowiódł czynem, iż mimo swych aspiracji socjalistycznych, stoi szczerze i twardo na gruncie narodowym.

Przecie powstania 1831 i 63 r. odbywały się również pod egidą czerwonych, a przecie nikt im nie odmówi patriotyzmu i poświęcenia, a zapisane krwią ich karty do najpiękniejszych należą w dziejach naszego narodu.

Przysły ustrój państwowy — monarchiczny lub republikański — kwestje socjalne, ekonomiczne, wszystko to na razie stać powinno na drugim planie, dopóki nie zdobędziemy realnej podstawy, jaką jest samo państwo. Życie w tym państwie zbudujemy następnie. Wtedy będzie czas na tworzenie stronnictw, programów, na dyskusje, z których wyłoni się wola narodu. Dziś wszystkie nasze siły skupić musimy w celu osiągnięcia tego, co posiada każdy człowiek — własnej ojczyzny.

To też uznamy każdy rząd, niezależnie od jego zabarwienia partyjnego, jeżeli będzie posiadał zaufanie narodu, a so zatem idzie, dostateczną siłę, by przeprowadzić nas przez obecny, niezmiernie ciężki okres przesilenia wszechświatowego i da nam w końcu wolną, zjednoczoną, niepodległą, polską ojczyznę. Warszawa, serce i głowa narodu, dziś winna przemówić: My czekamy jej głosu.

J. O.

Przełomowa chwila.

W historii świata i ludzkości odwróciła się karta. Po czterech z górą latach pożogi wojennej nastąpiła na frontach bojowych cisza.

Umilkły działa, skrwawiony oręż schowano do pochwy. Z poza dymów gasnących pożarów, z poza lasukrzyków na świątyniach, nie porosłych jeszcze trawą mogiłek, wylania się zarys nowego porządku, opartego na zasadach sprawiedliwości i prawie swobodnego stanowienia ludów o sobie.

Rozdarta przed stu laty przeszła Polska budzi się do nowego życia. Pękły okowy, krepujące ciało i ducha Narodu. Proklamowane już zostało stworzenie niepodległego państwa polskiego, obejmującego wszystkie polskie obszary, z dostępem do morza, polityczną i gospodarczą niezawisłością, oraz netykalnością terytorjalną. Powstał już pierwszy rząd niepodległej Polski w Warszawie. Na dużej przestrzeni kraju naszego rządu już niepodatelnie władza polskie. Powstaje polska armja narodowa. Ziszcza się marzenia naszych ojców, dziadów i pradziadów, szyszczą się nadzieje całych pokoleń, znaczących krwią swoją drogę do wyzwolenia Ojczyzny.

W tej chwili, rozstrzygającej o naszej przyszłości, cały Naród na całym obszarze ziem polskich, we wszystkich swych warstwach, wspólną myślą i pragnieniem kierowany, zwrócił i solidarnie staje przy zasadzie wolnej, niepodległej i zjednoczonej Polski. Ze wszystkich dzielnic i wszystkich krańców b. Rzeczypospolitej rozlega się potężny głos ludności, żywiołowo dążącej do zjednoczenia z braćmi, od których przez lat przeszło sto sztuczne dzielili nas przegrody. W tym epokowym momencie cała polska ludność Litwy łączy również swój głos z wołaniem innych dzielnic i ona w stanowczy sposób stwierdza, że z Polską chce być połączona i że na żadne inne wyjście nigdy się nie zgodzi.

Ileokroć w latach niewoli i w czasie wojny rozlegał się zbiorowy głos polski na ziemiach Litwy historycznej, tyleokroć wyraźnie stwierdzone było, że czujemy się nierozdzielnie złączeni z Koroną i mimo zakusów wrogich, węzłów nas łączących zerwać nie pozwolimy.

Wystarczy wspomnieć o powstaniach zbrojnych przeciw przemocy rosyjskiej, a obecnie w czasie wojny o odzwiecie zjednoczonych stronnictw polskich na Litwie, znanej pod nazwą odziewy 44-ech i o tych tysiącach głosów, napływających z miast, miasteczek i wsi na Litwie do Rady Regencyjnej, stwierdzających na piśmie swą wolę połączenia z Polską. Niemna na Litwie żadnej organizacji polskiej, żadnego polskiego stronnictwa politycznego, któreby tego połączenia z Polską nie pragnęło, chociaż rozmaite ugrupowania w rozmaity sposób połączenie to sobie wyobrażają i do niego dążą.

Mówiąc o dążeniu Litwy do połączenia z Polską, nie zapominamy, że na ziemiach Litwy historycznej mieszkają obok nas inne narodowości, wśród których zwłaszcza naród litewski nświadomił sobie swą odrębność narodową i zamaczył dążenie do samodzielnego istnienia.

Doświadczając na sobie przez lat przeszło sto ucisku obcego, będąc wystawieni na łaskę i niełaskę zakusów eksterminacyjnych naszych wrogów, dalecy jesteśmy od narzucania czegokolwiek narodowi litewskiemu, któremu na równi z nami przysługuje prawo stanowienia o sobie. Nie zapominamy jednak również, że Litwini zamieszkują tylko część obszarów, należących do Litwy historycznej, że głos ich miarodajny być może tylko w zastosowaniu do tych obszarów, gdzie żywioł litewski znajduje się w większości i pozostawiając Litwinom decyzję o przyszłości okrugów przez nich w większości zamieszkałych, nie dopuścimy do narzucania czegokolwiek okrugom, zamieszkanym w większości przez Polaków, lub ku Polsce ciągnącym.

Stwierdzamy również uroczyste, że podająca się za przedstawicielstwo całej Litwy litewska rada krajowa, t. zw. Taryba, nie ma żadnego prawa do przemawiania w tem imieniu. Jest ona najwyższj przedstawicielstwem ludności etnograficznie litewskiej, o ile istotnie Litwini za takie przedstawicielstwo ją uznają.

Nie mają również żadnego prawa do przemawiania w imieniu kraju różni niepowołani ambasadorowie, podróżujący do niedawna ustawicznie między Wilnem, Kowmem i Berlinem, i proponujący ustanowienie to dawszemu rządowi niemieckiemu, to Komite-

towi Polskiemu w Wilnie, to Tarybie swoje usługi i pośrednictwo. Tych nieproszonych ambasadorów i reprezentantów społeczeństwo polskie zupełnie nie potrzebuje.

Prawdziwy głos całego kraju utworzony będzie dopiero po przeprowadzonych na zasadzie demokratycznej wyborów do ciała ustawodawczego lub po przeprowadzeniu plebiscytu. Na tej drodze Litwini i inne narodowości, wspólnie z nami na Litwie zamieszkałe, będą mogły wyrazić swe dążenia do dzielenia losów wspólne z Polską lub do istnienia samodzielnego i te dopiero głosy zdecydują o tem, czy cała Litwa na tych czy innych zasadach ma być z Polską połączona, czy też niektóre okrygi od Polski mają być oddzielone.

Wszelkie zaś zakusy imperjalistyczne, zdążające z pogwałceniem woli ludności do stwarzania nowotworów politycznych na ziemiach Litwy historycznej należy porzucić, bo świat i tak przejdzie nad nimi do porządku dziennego.

Krzykiem, zagłuszaniem, przy obcem poparciem, głosów odmiennych i wysuwaniem na plan przedni opinij wielkich hałaśliwych grup nie stłumi się potężnej i żywiołowej woli narodu, pragnącego zjednoczenia. To, co jest na Litwie polskiego, polskiemu pozostanie i z Polską się połączy, choćby to tym czy owym ludziom się nie podobało. Każdy, kto jest gospodarzem na swym kawałku kraju, ma prawo i obowiązek oświadczenia swej woli. A więc Polacy na polskich obszarach, Litwini na litewskich, Białorusini na białoruskich. Każda z tych narodowości ma prawo się określić i żadna nie ma prawa nic innej narodowości narzucać. Trzeba się pogodzić z tem, że granice rozsielenia oddzielnych narodowości na Litwie istnieją i trzeba zaprzestać wyciągania chciwej ręki po to, co się tej, czy innej narodowości nie należy.

My, Polacy, pragnęlibyśmy, aby wszystkie narodowości, Litwę zamieszkujące, z własnej woli z Polską się połączyły. Jeśli to nie nastąpi, nikogo zmuszać do tego nie pragniemy i nie mamy zamiaru, chcemy tylko, aby to, co jest na Litwie polskiego z Polską połączone zostało.

Zmartwychwstająca Polska nie ma jeszcze ustalonego ustroju państwowego, ani konstytucji. Ustalać je dopiero przedstawiciele narodu, wybrani do sejmku ustawodawczego. Sam więc naród utworzy sobie takie formy życia państwowego, jakie uzna za stosowne.

Ten sejm ustawodawczy, zwołany na podstawie demokratycznej ustawy wyborczej, jest najlepszą gwarancją, że w odrodzonej Polsce wszyscy mieszkańcy bez różnicy wyznania i narodowości cieszyć się będą z pełni praw i będą mieli zapewniony rozwój kulturalny i narodowy. Z. F.

Kongres pokojowy.

GENEWA (12 b. m. W. T. B) — Według gazet paryskich, kongres pokojowy zbierze się w styczniu 1919 r. w Wersalu.

